

TİCARET SAVAŞLARI KESMEDİ Mİ?

FUAT AKYÜREK

Uluslararası gelişmelerde tansiyon yükselmeye başladığında "sular ısınıyor" tabiri sıkça kullanılır. Ama bu kez mecazi anlamda değil, gerçek anlamda sular ısınıyor. Son olarak iki petrol tankerine yönelik şüpheli saldırı ve ardından gelen açıklamalar Ortadoğu'da devletler arasında sıcak çatışma ihtimalinin güçlendiğini gösteriyordu. ABD emperyalizmi İran'a karşı tutumunu sertleştiriyor ve bölgeyi bir kan ve ateş denizi haline getirmek istiyor.

Kuşkusuz tansiyonun yükseldiği tek yer körfez değil. Doğu Akdeniz'de petrol aramalarına ilişkin ortaya çıkan anlaşmazlıkta diğer bir sorun. Kıbrıs'ın uluslararası tekellerle ve bazı devletlerle anlaşarak başlattığı aramalara, Türkiye'nin "Kıbrıs Türklerinin haklarını savunma" bahanesiyle müdahil olması ve sondaj gemilerini göndererek doğal gaz aramalarını başlatması, Fransa'dan, ABD'den, AB'den gelen açıklamalarla farklı bir boyuta sıçradı. Bu ülkeler Türkiye'den bu çalışmalara bir son vermesi çağrısında bulundular. Türk hükümeti ise çalışmalarda ısrarlı olduğunu ilan etti ve ortam her türlü provakasyona açık hale geldi.

Kuşkusuz İran sorununun atom gibi farklı bir boyutu var ve doğrudan ticaret savaşları ile bağlantılı değil. Ama ABD petrol ticaretini zora sokarak diğer emperyalist devletlerin zayıf taraflarını darbelemeye başladı. ABD giderek kaybolan ekonomik üstünlüğünü militarist gücünü kullanarak sürdürmek istiyor ve bu konuda her hangi bir ilke ve sınır tanımayacağını gösteriyor. Kendisi yeterince petrole ve doğal gaza sahip ve petrole ve doğal gaza bağımlı emperyalist rakiplerini hırpalamanın, zayıf düşürmenin garantili yollarından birisi petrol ve gaz geçiş noktalarını denetim altına almak, yeni hatları engellemek olarak öne çıkıyor.

ABD bu adımları atarak ticaret savaşı başlattığı Çin'in de boğazını sıkılamak istiyor. Huawei'ye karşı başlatılan ve "casusluk" suçlamaları ile süslenen Çin taarruzu, amerikan teknoloji tekellerinin, özellikle Google vb. gibi pazarda egemen durumda bulunan tekellerin de katılımıyla daha geniş bir cepheye yayıldı. Ama diğer yandan Google, Microsoft vb. tekeller pek çok açıdan Çin'le işbirliği içerisinde ve her şeyden önce Çin onlar için vazgeçilmez bir pazar durumunda. Şimdilik işler karşılıklı ısınma turları şeklinde sürüyor ve Çin, Rusya, Pakistan, Hindistan gibi ülkeler kendi aralarında askeri ve ekonomik işbirliğini her geçen gün biraz daha geliştiriyorlar.

Şimdiden görünen, geçmiş tarihinde kanıtladığı bir gerçek var. O gerçek de şu; lider pozisyonundaki hiç bir devlet kendi yerini gönül rızası ile barış içinde terketmiyor. Egemenliğini ve hakimiyetini her yola baş vurarak korumaya çalışma yönüne gidiyor ve bu durum sıcak çatışmaları, dünya savaşlarını gündeme getirebiliyor. Geçmiş iki büyük savaş ve yerel savaşlar bu durumu açıkça gösterdi. Bugün de emperyalist ilişkiler özünde hiç değişmedi ve pazarlara, ham madde kaynaklarına egemen olma mücadelesi zaman zaman biçimleri değişse de kıran kırana sürüyor. Kavgada yumruğun sayılmadığı bir dönem yaşanıyor. Yumruğun yerini neler alabilir sorusu ile giderek daha fazla sorulmaya başlandı.

Daha fazla soruluyor çünkü silahlanma harcamaları dev adımlarla büyüyor, yeni ve daha öldürücü silahlar için büyük yatırımlar yapılıyor. "Dünyadaki nükleer silah sayısının Rusya ve ABD'nin çabaları sayesinde azaldığını ancak nükleer silah sahibi ülkelerin bunları modernize etmeyi sürdürdüğünü belirten Stockholm Barış Araştırmaları Enstitüsü (SIPRI) uzmanları, nükleer savaş riskinin arttığına dikkat çekiyorlar.

SIPRI uzmanları ABD ve Rusya'nın Orta Menzilli Nükleer Kuvvetler Anlaşması'ndan (INF) çekildiğine, START-3'ün 2021 yılında sona ereceğine ve anlaşmayı uzatmaya yönelik müzakerelerin henüz başlamadığına da dikkat çekiyorlar ve bu gerçeklerden dolayı dünyada nükleer savaş olasılığının arttığı gerçeğine vurgu yapıyorlar. Ancak nükleer silah sahibi ülkeler sadece ABD ve Rusya değil. SIPRI uzmanları "2018'de nükleer başlık sayısının azalmasına rağmen nükleer silah sahibi tüm ülkeler, nükleer cephaneliklerini modernize etmeyi sürdürüyor. Çin cephaneliğini büyütüyor, Hindistan ve Pakistan, nükleer silah üretme kapasitelerini cephaneliklerinin kapsamını önümüzdeki 10 yıl içinde belirgin derece artıracak şekilde geliştiriyor. Kuzey Kore ve İsrail gibi bazı ülkeler ise şeffaf bir politika izlemiyor" diyorlar.

Kısacası insanlık dünyayı defalarca havaya uçuracak bir nükleer cephaneliğin üzerinde oturuyor. Bugünkü gerilimler ise bir kaç dengeci devlet adamının işi değil. Kapitalist emperyalist sistemin doğasında bu gerilim ve çatışmalar var ve bu kaynağın kurutulması gerekiyor. Uluslararası işçi sınıfı, emekçi halklar sınıfsız, sömürsüz, barışçı bir dünya kurmayı başaramadığı sürece insanlık bu acı gerçeklerle hep yüzleşecek. Ama şiddetin ve zorun her yeni topluma ebelik ettiğini de unutmamalı.

Haziran / 2019